

Optimistes a l'ombra

Segons la classificació tradicional, la divulgació científica és considerada un gènere literari *menor*, la qual cosa no vol dir que no sigui necessària. Hi ha països on és habitual trobar bons llibres de divulgació als quioscos d'estacions i aeroports, mentre en altres el consum de literatura científica és molt minoritari. Suposo que és qüestió del valor social que es doni al fet de tenir cultura científica –no d'estudiar ciències, perquè no és equivalent–. A Catalunya aquest valor s'està incrementant, com es desprèn del fet que cada vegada hi ha més centres de recerca que disposen d'una bona oficina de comunicació, pel nombre de notícies als *media* i pel creixent interès per les obres d'assaig i divulgació. Tot això implica, per tant, que calgui un bon planter de nous comunicadors.

Un dels elements habituals en els treballs de divulgació és l'optimisme, que traspua del llenguatge utilitzat i vessa en moltes de les explicacions, fins i tot en aquells casos en què hi ha aspectes ètics, econòmics o socials discutibles. Molt possiblement el fet de divulgar-los contribueix a generar la discussió social necessària i exercitar el sentit de la crítica sempre ha de ser motiu d'optimisme.

Tanmateix no és fàcil “dir la ciència de manera adequada perquè pugui ser aprofitada i gaudida per qualsevol persona interessada” –he manllevat aquesta expressió d'un llibre d'un dels teòrics de la divulgació científica, Vladimir de Semir (*Decir la ciencia*, Edicions UB)–. Molts dels divulgadors actuals som autodidactes, però també això està canviant, per a bé. Fa uns anys, la Universitat Pompeu Fabra va iniciar el Màster en Comunicació Científica, Mèdica i Ambiental, tot un referent de qualitat per als divulgadors. I fa tres anys, la Universitat de Barcelona en va iniciar un altre, el Màster en Comunicació Especialitzada, amb tres branques: comunicació Cultural, Social i Científica, que aquest curs han experimentat un increment espectacular de matrícula com a reflex, també, de la seva qualitat. Molts dels estudiants que surten d'aquests màsters es converteixen en comunicadors, uns divulgadors sovint a l'ombra que, tanmateix, saben transmetre amb optimisme la seva passió per la cultura en general i la ciència en particular. Són els nostres optimistes a l'ombra. *

Píndoles de ciència

Els llibres de divulgació científica poden prendre formes i estils molt diferents, des de volums temàtics que aprofundeixen en camps molt concrets, fins a les seves darreres conseqüències, fins a obres que toquen amb agilitat i dinamisme temes molt transversals i que, sense necessitat d'aprofundir-los, ens permeten adquirir una visió global que ens proporciona un marc conceptual general. Aquest mes us vull recomanar tres llibres que, a través de múltiples i variades píndoles de ciència aplicades a contextos diferents, ens permeten assolir aquest darrer objectiu.

Ciència policíaca

Aprofitant l'interès sovint morbós que desperten els crims, J. M. Mulet ens ofereix *La ciència a l'ombra. Els crims més cèlebres de la història, les sèries i el cine a la llum de la ciència forense*. La ciència forense és una de les més transversals, atès que inclou des de tècniques de biologia molecular fins a l'anàlisi química

ment del cervell d'algunes de les ments més brillants de la ciència actual. Ara ens ofereix una mena de segona part que no és una segona part, en el sentit que té entitat pròpia, si bé manté l'estil distès, rigorós de l'original. *Menjar cireres amb els ulls tancats* tracta temes tan diversos com l'univers, la neurociència, la intel·ligència, les emocions i el racioni, entre d'altres, però ho fa de tal manera que estimula el sentit crític i lúdic del lector, fins al punt que costa decidir quan cal deixar la lectura per dedicar-se, per exemple, a les necessàries i inevitables tasques de la llar. És només poesia dir que som pols d'estrelles? Hi ha vida extraterrestre? Què és la gimnàstica neuronal? Què hi té a veure, la ciència, amb menjar cireres amb els ulls tancats? Com diu Estupinyà en el pròleg, el repte intel·lectual que ens proposa és, precisament, menjar cireres amb els ulls tancats però amb la ment ben oberta, per interpretar objectivament els resultats i la informació de què es disposa.

de tòxics i altres substàncies, mesures antropològiques i anàlisi de restes òssies, microbiologia, i un llarg etcètera d'altres especialitats. Mulet, professor de biotecnologia a la Universitat Politècnica de València, ens submergeix, amb rigor científic però en un to completament desenfadat, en les múltiples tècniques que utilitza la policia científica. És un llibre amb moltes curiositats impactants però, sobretot, farcit de bona ciència.

Lladre amb guants blancs

Fa cinc anys, Pere Estupinyà, bioquímic de formació però divulgador de professió i de passió, ens va sorprendre amb *El lladre de cervells* (La Magrana), on combinava magistralment l'anècdota contada en primera persona amb el llenguatge rigorós per explicar temes aparentment complexos, trets directa-

“Ens espera un futur brillant”

Aquesta frase, extreta del pròleg de *Ciència optimista*, de Josep Maria Mainat, resumeix molt bé l'esperit d'aquest darrer llibre. Mainat, conegut públicament perquè va ser membre de La Trinca, és un apassionat de la ciència i la tecnologia i, com diu ell mateix, també és un optimista nat. Aprofitant la seva experiència a la ràdio parlant de ciència en el programa *El món a RAC1*, ens ofereix un recull de píndoles sobre cèl·lules mare, intel·ligència artificial, enginyeria genètica, realitat virtual, robots i exploració espacial, entre altres temes. Capítol a capítol, que ha escrit en forma de diàlegs plens d'ironia, ens posa al dia del que la ciència fa per nosaltres i de com revolucionarà la nostra vida en un futur no gaire llunyà. *

LA CIÈNCIA A L'OMBRA J. M. Mulet

Editorial: Pòrtic
Barcelona, 2016
Pàgines: 288
Preu: 17,90 euros

EL LLADRE DE CERVELLS Pere Estupinyà

Editorial: Ara llibres
Barcelona, 2016
Pàgines: 344
Preu: 19,90 euros

CIÈNCIA OPTIMISTA J. M. Mainat

Editorial:
Rosa dels Vents
Barcelona, 2015
Pàgines: 340
Preu: 17,90 euros

**Menjar cireres
amb els ulls tancats
podria ser un repte**
QUIM PUIG